

התקשרות עם מוזיאון ישראל
תערוכת "חי בחלל",
יומן אילן רמון ומגילת חנוך מקומראן
20.11.19 – 20.5.2019

תוכן עניינים

3 ..... א. נושא ההתקשרות והצורך בה

4 ..... ב.רקע

5 ..... ג.התוכנית החינוכית

5 ..... 1. כללי

5 ..... 2. מטרות התכנית

5 ..... 3. מרכיבי התכנית

6 ..... ד.לוח זמנים ליישום התכנית

7 ..... ה.תקציב הפרוייקט

7 ..... שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.

א. נושא ההתקשרות והצורך בה

סוכנות החלל הישראלית במשרד המדע והטכנולוגיה מקדמת מספר יעדים בתחום החינוך – ביניהם הרחבת החשיפה והגברת הסקרנות והעניין של צעירים בתחומי החלל וחיזוק הזיקה לפעילות החלל בישראל ולתרומתו לקידום החברה האזרחית במגוון רחב של תחומים. במסגרת פעילות זו להנגשה ולהגברת החשיפה לתחומי החלל, היא מובילה אירועים ופעילויות קבועות לאורך השנה המתמקדים בהתנסות ולמידה חווייתית; במקביל היא יוזמת פעילות חשיפה (מסוגים שונים) ותכניות קצרות מועד סביב אירועים/מועדים ייחודיים, שלהם ערך רב בקידום מטרותיה בתחומי ההנגשה. עניינה של התקשרות זו היא תערוכה העוסקת בסקרנות, בעניין ובשאיפה האנושית לחקר החלל והיקום.

מוזיאון ישראל, ירושלים

מוזיאון ישראל שוכן בגבעת רם אל מול הכנסת והספרייה הלאומית והוא אחד המוזיאונים הגדולים והחשובים בעולם. אוספי המוזיאון מייצגים את תרבויות הארץ והעולם משחר האנושות, מיליון וחצי שנים לפני זמננו ועד היום. המוזיאון פתוח לכל אדם ואמון להנגיש את אוספיו לקהל המבקרים. המוזיאון משמש מקום ללמידה, להרחבת אופקים ולאינטגרציה בין המבקרים המגיעים מרקעים, אמונות והשקפות עולם שונות.

מספר המבקרים במוזיאון ישראל הוא למעלה מתשע מאות אלף איש בשנה. אנו צופים שבתערוכה "חי בחלל" העתידה לקום, ייבקרו למעלה מחצי מיליון איש.

אוספיו האנציקלופדיים של המוזיאון מוצגים בשלושה אגפים: אגף לאומנויות, אגף לתרבות ואומנות יהודית ואגף לארכאולוגיה. אגף הנוער לחינוך לאומנות פועל על ידם להנגיש את אוצרות התרבות לקהילה. היכל הספר הינו חלק ממתחם מוזיאון ישראל והוקם בעקבות החלטת ממשלת ישראל שיש לבנות משכן קבע למגילות הגנוזות, התגלית הארכאולוגית החשובה ביותר במאה ה-20.

היכל הספר נפתח לקהל הרחב בשנת 1965 ומאז הוא חושף בפני המבקרים המגיעים מכל קצוות תבל את המגילות הראשונות והשלמות ביותר שהתגלו במערות בצפון ים המלח.

בנוסף לתצוגה הפתוחה לקהל המבקרים בכל ימות השבוע, הוקם במתחם מרכז מידע המשלים בתכניו את תצוגת המגילות ואודיטוריום בו מוקרנים סרטים לכל שכבות האוכלוסייה.

מוזיאון ישראל פועל תחת חברה מעורבת בבעלות בחלקים שווים של ממשלת ישראל, עיריית ירושלים, הסוכנות היהודית, אקדמיה בצלאל, האוניברסיטה העברית, בית הנכות בצלאל וקרן היכל הספר.

ב. רקע

הקשר בין רונה רמון ומוזיאון ישראל נולד על רקע עבודת שיחזור יומן החלל שערך מיכאל מגן, מנהל מעבדת הנייר במוזיאון. רונה התלהבה מבניין היכל הספר וחשבה שאולי ניתן להציג את דפי היומן ששרדו בתערוכה זמנית בהיכל. כך "נולדה" התערוכה וד"ר אדולפו רויטמן, מנהל ואוצר היכל הספר הגה את הרעיון להציג בפעם הראשונה את שרידי יומן החלל של אילן רומן על רקע סיוריו של חנוך בחלל, לפי המסופר עליהם בספר חנוך האתיופי ("ספר מהלך מאורות השמים": פרקים 82-72). על אף מרחק הזמן וההקשר התרבותי השונה שביניהם, יש במקורות הספרותיים הללו מן המשותף והוא, שהשניים מספרים על החוויות של שני טייסי החלל הראשונים של ישראל (אחד בעת העתיקה ואחד בעידן המודרני) בעת סיוריהם במרחב הקוסמי. בנוסף לתוכן, יש צד נוסף המקשר בין החומרים הללו. שרידי ספר חנוך הקדומים בעולם נמצאו בין המגילות הגנוזות והם כתובים בארמית (חלקים ממנו מתוארכים למאה ה-ג' לפנה"ס והם מן המקורות הספרותיים הקדומים ששרדו מהיצירה הרוחנית של ישראל בעת העתיקה), בעוד שדפי "יומן החלל" של אילן רמון, הכתובים בעברית, שרדו את אסון המעבורת "קולומביה". לפי המראה, שתי העדויות הספרותיות הללו קרובות בצורתן הפיזית ובסיפור שרידותן.

התצוגה תכלול שני דפים מ"יומן החלל" של אילן רמון שיוחלפו כעבור שלושה חודשים בשני דפים אחרים בגלל צורכי שימור, קטע מגילה מהספר האסטרונומי של חנוך (מערה מס' 4, קומראן) שיוחלף כעבור שלושה חודשים בקטע אחר ממגילת חנוך, בגלל צורכי שימור וספר תורה קטן, "אח תאום" לזה שלקח אילן רמון אתו במסעו לחלל (הספר המדובר הוטס לחלל לבקשתה של רונה רמון והושב לבעליו, פרופ' הנרי פנישל מסינסנטי, ארה"ב, על ידי האסטרונאוט מק'קלין על מנת "לסגור מעגל" ולכבוד זכרו של אילן רמון ז"ל). בנוסף, מתוכננת מצגת המגוללת את סיפור גילוי היומן, תהליך השימור והפיענוח שלו במעבדות מוזיאון ישראל ומשטרת ישראל.

נדגיש כי כי בסיום עבודת השימור נחתם חוזה בין רונה רמון ובין מוזיאון ישראל ובו מפקדה רונה את היומן המקורי למשמרת לטווח ארוך במוזיאון, משפחת רמון (טל, יפתח ונועה), אשרו את השימוש בדפי היומן בתערוכה.

התערוכה תוצג באולם לתערוכות מתחלפות בכניסה לאגף לארכאולוגיה, על הציר הראשי דרכו נכנס הקהל לכלל גלריות המוזיאון. האגף לארכאולוגיה נחשב לאחד המובילים בעולם בעושר המוצגים ובאיכות התצוגה. החלק הארי של המוצגים הגיע למוזיאון מחפירות באתרים שונים ברחבי הארץ והתצוגה נבנתה באופן המספר את תולדות התרבויות שהתקיימו בארץ החל ממיליון וחצי שנים לפני זמננו ועד המאה ה-19. המיקום המרכזי של הגלריה יאפשר לקהל מבקרים גדול יותר לראות את המוצגים. התערוכה תוצג במשך

שישה חודשים ואנו צופים קהל מבקרים בסדר גודל של כחצי מיליון איש שייפקוד אותה - חשיפה אדירה לפעילות סוכנות החלל הישראלית. בעקבות מותה בטרם עת של רוני רמון, תוקדש פינה מיוחדת לזכרה כיוזמת התערוכה.

היתה זו בקשתה של רוני רמון להציג את דפי היומן במוזיאון ישראל. משפחת רמון: טל, נועה ויפתח תומכים ומעוניינים בקיום התערוכה. יש לציין שדף מהיומן הוצג בעבר בתערוכה שהתקיימה במוזיאון ובה מסמכים ארכיוניים חשובים כגון מגילת העצמאות.

היומן המקורי שמור במוזיאון (ככתוב למעלה) והחיבור המרתק בין תצוגה של דפי היומן ובין מגילת חנוך מקומראן נהגה על ידי אוצר ומנהל היכל הספר, ד"ר אדולפו רויטמן. מגילות ים המלח, שנחשבות לתגלית הארכאולוגית החשובה ביותר במאה העשרים מוצגות ומאוחסנות דרך קבע במוזיאון ישראל. תערוכה כזו, המפגישה בין עברו המפואר של העם היהודי ובין הישגי ההווה והעתיד של מדינת ישראל בדמותו של אילן רמון, יכולה להתקיים רק במוזיאון ישראל, ירושלים. המוזיאון הוא הגדול והחשוב ביותר בארץ. החשיפה של המוצגים הייחודיים האלה כאן לקהל המבקרים היא אדירה ואין שני לה בארץ. שיתוף הפעולה הפורה עם סוכנות החלל הישראלית שבמשרד המדע והטכנולוגיה, מצעידה את התערוכה אל פני העתיד, מדגישה את העיסוק וההתעניינות ההולכים וגוברים בחלל ואת השאיפה למצוינות והישגיות. הקהל ייחשף למבט האנושי מהחלל, שהתערוכה סבה סביבו ושיתוף הפעולה עם סוכנות החלל הוסיף "מבט" של לווייני החישה מרחוק, לוויינים שגם ישראל שולחת לחלל. טווחי הראייה והדיווח של הלוויינים פורצים את גבול היכולת של האדם תוך שמוענקת לנו נקודת מבט חיצונית, מפתיעה לעיתים, שגורמת לנו לראות ולהבין אחרת את חיינו על פני כוכב הלכת הזה.

ג. רכיבים מרכזיים

1. התערוכה עצמה
  2. אירוע פתיחה
  3. אירועים ופעילויות במשך התצוגה (שיח גלריה, פעילות חינוכית לילדים ולמשפחות)
1. התערוכה כוללת שלושה מוצגים בעלי חשיבות עולמית הקשורים זה בזה. יוצגו שני דפים מ"יומן החלל" של אילן רמון שיוחלפו כעבור שלושה חודשים בשני דפים אחרים בגלל צורכי שימור. קטע מגילה מהספר האסטרונומי של חנוך (מערה מס' 4, קומראן) שיוחלף בקטע אחר ממגילת חנוך כעבור שלושה חודשים בשל צורכי שימור וספר תורה קטן, "אח תאום" לזה שלקח אילן רמון אתו במסעו לחלל. מלווה את התצוגה תיעוד הטיפול ושימור היומן.

2. ייתקיים אירוע פתיחה צנוע לתערוכה בשיתוף פעולה מלא עם דוברות משרד המדע והטכנולוגיה. הפתיחה תהיה במעמד נשיא המדינה, שר המדע והטכנולוגיה, נציגים מסוכנות החלל הישראלית שבמשרד המדע והטכנולוגיה, יו"ר מועצת המנהלים של מוזיאון ישראל, מנכ"ל המוזיאון, בני משפחת רמון ונציגיהם, נציגים מרשות העתיקות, אוצרי התערוכה וצוות המוזיאון העמלים על הפקת התערוכה.

3. פעילויות בנות קיימא (ללא תשלום נוסף) בשיתוף פעולה מלא בין המוזיאון ובין סוכנות החלל הישראלית תתקיימנה בזמן שהתערוכה פתוחה לקהל הרחב: שיחי גלריה בהם ייחשף קהל המבקרים לפעילות סוכנות החלל הישראלית. פעילות לילדים, נוער ומשפחות, המתגבשת בימים אלו בין צוותי אגף הנוער במוזיאון ישראל וצוותי סוכנות החלל הישראלית.

ד. מחויבות לביצוע הפעילות –

אין מדובר בפעילות אשר המדינה מחויבת לביצועה לפי דין, אולם מדובר בפעילות אשר מגשימה את מטרות סוכנות החלל הישראלית בתחומי חינוך וקשרי קהילה ובדגש על הנגשת תחומי החלל. תערוכה ייחודית זו מאפשרת הצצה נדירה (ובאמצעים נגישים) אל דמויות היסטוריות וציבוריות – ישראליות אשר מספרות את חווית האדם השוהה בחלל ובגוף ראשון.

ה. היוזמה לביצוע הפעילות -

היוזמה לביצוע התערוכה, בראשיתה היא של מוזיאון ישראל בירושלים, וסוכנות החלל שותפה עוד בראשית הדרך ביוזמה להקמת התערוכה. סוכנות החלל הציעה הצגת נדבך נוסף בתערוכה הכוללת את ההיבט הטכנולוגי ומבט אל כדור הארץ באמצעות הלוויינים המספקים פרספקטיבה נוספת וגם הם נתונים לפרשנות בהתאם לאדם המפרש אותם ולמידע שהוא מחפש. ביוזמת סוכנות החלל, אגף הנוער במוזיאון, יקיים פעילות חינוכית סביב תערוכת החלל וסביב המחקר בתחומי החלל ומקומו בקידום החיים בכדור הארץ.

ו. מידת המעורבות בעת ביצוע הפעילות –

סוכנות החלל מעורבות ושותפה בוועדות ההיגוי העוסקות הן בהיבט האוצרותי, הן בהיבט העיצובי, הן בהיבט התקשורתי והן באירועים שיתקיימו סביב התערוכה - פאנל \ יום עיון, פעילות חינוכית וכן בקבלת הפנים.

ז. לוח זמנים ליישום התכנית

פתיחה: 20.5.2019

משך תצוגה: חצי שנה.

תקופת ההתקשרות הנדרשת: 20.04.19 - 15.12.19

ח. תקציב הפרוייקט

התקציב המוקצה לכל הפרוייקט, עבור כלל הפעילויות הוא 539,941 ₪ (ראה נספח תקציבי); מתוכם מימון המשרד : 265,050 מוזיאון ישראל 274,891 ₪

בכבוד רב,
אבי בלסברגר